

ZAGOSPODAROWANIE BIOMASY ŻYWOPŁOTÓW DO PRODUKCJI DREWNA OPAŁOWEGO

Studium przypadku: przekształcenie granicznego żywopłotu z roślin zdrewniałych w ekonomiczne źródło drewna opałowego

JAK I DLACZEGO

Czy żywopłoty mogą podnieść rentowność gospodarstwa?

Ross Dickinson, rolnik prowadzący działalność gospodarczą, dostawca drewna opałowego i hurtownik w Dorset, tłumaczy "Zmieniłem sposób pielęgnacji prowadzony na jednym z żywopłotów – zrezygnowałem z przycinania go co roku, aby pozwolić mu wyrosnąć i ścinać co 15 lat. Biorąc pod uwagę oszczędności wynikające z zaniechania corocznych prac pielęgnacyjnych, uzyskiwałem znaczny zysk – wystarczający, by zatrudnić pracownika do pomocy". Rolnik zarządzał w ten sposób kilkoma żywopłotami w swoim gospodarstwie, niektóre przeszły trzy cykle odrostu zagajnika. Obecnie w rodzinnym biznesie

drzewnym pracuje z nim syn. Ich zdaniem uprawa żywopłotów na drewno opałowe to przyszłościowy biznes, szczególnie biorąc pod uwagę rosnące ceny drewna. Jak sami mówią: „Co można zrobić lepiej? Produkujemy „zielone” ekologiczne paliwo czerpiąc przy tym zysk, a wystarczyło zmienić sposób pielęgnacji żywopłotów. Spadek produkcji z pola jest niewielki. Co więcej, stan żywopłotów poprawia się – stają się lepszym siedliskiem dla dzikich gatunków.” Wybiegając w przyszłość, wiele wskazuje na to, że mogą również liczyć na wsparcie ze środków publicznych w ramach dopłat mających zastąpić System Płatności Podstawowych.

Materiał z żywopłotów zbudowanych z wyrośniętych drzew pozostawiony na polu do wyschnięcia po wycince. Organic Research Centre, 2015

Większość drewna pochodzącego z żywopłotu jest obrabiana za pomocą stołowej piły tarczowej. Ross Dickinson, 2017

JAK SPROSTAĆ WYZWANIU

Żywopłot odroślowy: przekształcenie żywopłotu granicznego na polu w dochodową uprawę na drewno opałowe

Zaprezentowane studium przypadku pokazuje, że jest to opłacalne ekonomicznie, by zrezygnować z corocznej przycinki żywopłotu na rzecz żywopłotu odroślowego o 15-letniej rotacji w celu produkcji drewna opałowego. Gospodarstwo położone jest w Pd.-Zach. Anglii. Obejmuje 160 hektarów użytków zielonych wypasanych ekstensywnie oraz 19 kilometrów żywopłotów ogławianych w rotacji 15-20 letniej, za wyjątkiem żywopłotów przydrożnych, które przycinane są co roku. Gospodarstwo prowadzi małą działalność polegającą na produkcji drewna, sprzedając ok. 175 ton rocznie, z czego część stanowi drewno pochodzące z żywopłotów. Ogławianie żywopłotów dostarcza polan drewna sprzedawanych na opał, mniejsze kawałki wykorzystywane są na miejscu w gospodarstwie lub sprzedawane jako drobnica za niższą cenę, natomiast drobne gałęzie trafiają do rębarki, a następnie pakowane w siatki sprzedawane są jako

rozpałka. Wszystkie te produkty przechowywane są pod zadaszeniem przez 10 miesięcy, w celu wyschnięcia zanim trafią na sprzedaż. Rolnika zainteresował przebieg tego procesu od strony ekonomicznej i w 2017 ogłosił na próbę żywopłot, notując szczegóły takie jak czas, koszt, wielkość produkcji i dochód. Żywopłot o długości 220 m i wysokości 6,5 m składał się z mieszanki gatunków rosnących przez 15 lat. Żywopłot ogłowiono za pomocą piły tańczuchowej, drewno poddano obróbce przy pomocy łuparki i rębarki. Żywopłot o długości 220m wyprodukował 21,41 ton materiału na sprzedaż lub użytek własny. Całkowity koszt operacji wyniósł £3.378 (w tym prace przygotowawcze, wycinka, obróbka drewna i transport). Całkowity dochód wyniósł £4.908 (w tym sprzedaż drewna i oszczędności wynikające z zaniechania corocznej przycinki). Zysk wyniósł zatem £1530, nie licząc otrzymanych dopłat.

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 727872.

Słowa kluczowe: żywopłot, zagajnik odroślowy, drewno opałowe, szczapy, gospodarstwo rolne

eurafagroforestry.eu/afinet

WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

- Studium przypadku zaprezentowane powyżej pokazuje, że zmiana sposobu zarządzania żywopłotami jest opłacalna ekonomicznie.
- Istnieje szeroki zakres metod gospodarowania, które można zastosować w większości gospodarstw. Co więcej, istnieje możliwość otrzymania wsparcia finansowego z programów środowiskowych.
- Zmiana sposobu postrzegania żywopłotów przez rolnika: jako dodatkowe źródło dochodu, a nie tylko kosztowny i pracochłonny element gospodarstwa.
- Umożliwienie wegetatywnego odrastania pozwoli odnowić drzewostan dzięki młodym drzewom i krzewom odbudowującym strukturę żywopłotu.

Żywopłot po zakończeniu badania studium przypadku – pozostawiony do odrastania z zachowaniem starszych/wyższych drzew nad brzegiem.
Ross Dickinson, 2017

WIĘCEJ INFORMACJI

Link do pełnego raportu z prac gospodarstwa:
<http://devonhedges.org/wp-content/uploads/2018/11/Converting-a-Hedge-to-Firewood-Production.pdf>

Poradnik: jak należy prowadzić ogławianie żywopłotów dla pozyskania drewna opałowego: http://www.organicresearchcentre.com/manage/authincludes/article_uploads/project_outputs/TWECOM%20ORC%20Best%20Practice%20Guide%20v%201.0.pdf

Film: Sekator drzewny Dymax ogławiający żywopłot w gospodarstwie Elm Farm, UK: <https://www.youtube.com/watch?v=gHLPxH55Om4>

Strona internetowa oferująca informacje dotyczące cyklu pielęgnacyjnego żywopłotów: www.hedgelinek.org.uk

ROSS DICKINSON and SALLY WESTAWAY

Racedown Farm, Dorset

Organic Research Centre

sally.w@organicresearchcentre.com

Edytor treści: Maria Rosa Mosquera-Losada (USC)

16 MAJ 2019

WADY I ZALETY

Zalety i wady żywopłotu odroślowego

Uprawa żywopłotów odroślowych na produkcję drewna opałowego może być prowadzona niemal w każdych warunkach, nie wymaga specjalnych umiejętności, jedynie niewielkich nakładów finansowych. Prace można wykonywać manualnie lub zmechanizować proces wprowadzając np. harwester (kombajn zrębowy) oraz uzyskiwać polana lub, za pomocą rębarki, zrębki do kotłów na biomasę.

Skala prac, dostęp do żywopłotu oraz możliwy rynek zbytu to główne czynniki, od których zależy wybór odpowiedniej metody. Studium przypadku zaprezentowane powyżej dowodzi możliwości wygenerowania dochodu zapewniającego utrzymanie ze sprzedaży drewna opałowego i produktów pochodnych w połączeniu z oszczędnościami wynikającymi z zaniechania corocznych prac pielęgnacyjnych.

Rozważając przejście od corocznej przycinki żywopłotu do ogławiania odroślowego należy wziąć pod uwagę kilka czynników. Najlepiej wybrać żywopłot z wysoką zawartością żywotnych gatunków, takich jak jawor czy jesion, unikać żywopłotów graniczących z cennymi uprawami, które mogą znaleźć się w cieniu lub być narażone na zniszczenia przez opadające gałęzie. Istotny jest też dobry dostęp do żywopłotu, szczególnie na glebach ciężkich lub podmokłych. W ciągu 15-letniego cyklu, wzdłuż żywopłotu po obu stronach wytworzy się pas ok 2 m nieużytkowanej ziemi. Jeżeli gospodarstwo jest narażone na działanie czynników pogodowych (silnego wiatru), a gleba jest słaba, wówczas wzrost żywopłotu jest wolniejszy, natomiast w warunkach korzystnych dla wzrostu długość rotacji w cyklu może zostać skrócona.

Ogławianie zwykle poprawia stan i żywotność żywopłotów, dostarcza neutralnego źródła energii pod względem emisji dwutlenku węgla, a także tworzy dodatkowe możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich. Większość prac wykonywana jest zimą, gdy drzewa są w stanie spoczynku, co bardzo dobrze wpasowuje się w kalendarz prac gospodarskich i dostępność siły roboczej.

Istnieje również możliwość pozyskiwania drewna opałowego podczas „kładzenia żywopłotów” – ilość pozyskanego materiału będzie mniejsza, ale graniczna funkcja żywopłotu zostanie zachowana. Struktura kładzonego żywopłotu jest inna niż ogławianego i w niektórych sytuacjach może być preferowaną metodą pielęgnacji. Zakres metod pielęgnacji w połączeniu z różnymi okresami odrastania żywopłotów w danym gospodarstwie czy krajobrazie tworzy różnorodność siedlisk i źródeł pożywienia dla dzikich gatunków, co z kolei wpływa korzystnie na różnorodność biologiczną.

Ulotka przygotowana w ramach projektu AFINET. Mimo iż materiał opracowany został na podstawie najlepszych dostępnych informacji, zarówno autor jak i UE w żadnym wypadku nie ponosi odpowiedzialności za poniesione straty, szkody lub obrażenia bezpośrednio bądź pośrednio związane z powyższym raportem